

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Specifika výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi

Jakub Plch

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub PLCH**
Osobní číslo: **H08595**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Specifika výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod 1. Základní pojmy, úvod do problematiky vězeňství 2. Historie výkonu trestu odnětí svobody 3. Systém vězeňství v ČR odsouzených žen 4. Výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen 5. Specifika výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi 6. Výzkumná část: kvantitativní výzkum metodou analýzy dokumentů Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAJCURA, L. Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody. Praha: Grada, 1999. 159 s. ISBN 80-7169-555-6. FOUCAULT, M. Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení. Praha: Dauphin, 2000. 427 s. ISBN 80-86019-96-9. MAŘÁDEK, V. Výkladový slovník penologie. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. 142 s. ISBN 80-7042-256-4. MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČTA, J. Základy penologie. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 74 s. ISBN 80-210-1248-X. SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: C.H.Beck, 2000. 498 s. ISBN 80-7179-350-7.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D.
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny, které jsem v práci použil, jsou uvedeny v seznamu literatury a zdrojů.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti, vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20.3.2011

Jakub Ploch

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych zde poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Veteškovi, Ph.D. za jeho rady a připomínky. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přítelkyni za plnou podporu při studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá vysvětlením základních pojmů a přiblížení se oblasti související s výkonem trestu odnětí svobody matek s dětmi. Snaží se zachytit jak historii a obecné informace, které souvisejí s vězeňstvím a výkonem trestu odnětí svobody, tak konkrétní poznatky a legislativní opatření zaměřené přímo na konkrétní problematiku výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi.

KLÍČOVÁ SLOVA

výkon trestu odnětí svobody; vězení; specializované oddělení; matka; dítě

TITLE

The Specifics of the Execution of the Confinement in Mothers with Children

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the explanation of the basic concepts and showing the sphere concerning the specifics of the execution of the confinement in mothers with children. It tries to describe both the history and general information connected with the prison service and the execution of the confinement, and the concrete findings and legislative measures directly intent on particular problems of the execution of the confinement in mothers with children.

KEYWORDS

the execution of the confinement; prison; specialized section; mother; child

OBSAH

Úvod	9
1. Základní pojmy, úvod do problematiky vězeňství.....	10
1.1 Pojetí a účel trestu	10
1.2 Funkce trestu.....	13
2. Historie výkonu trestu odnětí svobody.....	15
2.1 Starověk	15
2.2 Feudalismus	15
2.3 Osvícenství.....	17
2.4 České země	18
2.4.1 Období do 18. století.....	18
2.4.2 Období 18. – pol. 19. století.....	19
2.4.3 Období let 1850 – 1918.....	19
2.4.4 Období první republiky (1918 – 1939).....	20
2.4.5 Období 2. světové války (1939 – 1945).....	20
2.4.6 Období mezi lety 1945 – 1965	21
2.4.7 Období mezi lety 1965 – 1989	21
2.4.8 Období 1989 – současnost	22
3. Systém vězeňství v ČR odsouzených žen	23
3.1 Právní úprava výkonu trestu odnětí svobody.....	23
3.2 Typy věznic v ČR.....	24
4. Výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen	26
4.1 Věznice Světlá nad Sázavou	26
4.2 Přijímání do výkonu trestu.....	27
4.3 Programy zacházení.....	27
4.4 Práva a povinnosti odsouzených žen.....	28
4.4.1 Práva odsouzených	29
4.4.2 Povinnosti a zákazy	32
4.6 Zařazení žen ve věznici	32
4.7 Výkon trestu mladistvých žen.....	33
4.8 Výkon trestu pracovně nezařaditelných.....	34
4.9 Výkon trestu odsouzených cizinek.....	34
4.10 Výkon trestu odsouzených s duševními poruchami.....	35
4.11 Krizové oddělení	35
5. Specifika výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi.....	36
5.1 Podmínky pro přijetí na specializované oddělení	36
5.2 Nástup do výkonu trestu	38
5.3 Způsob výkonu trestu	38
5.4 Programy zacházení.....	40

5.5	Program výchovy a vzdělávání dětí	41
5.6	Zdravotní péče.....	42
6.	Výzkumná část: kvantitativní výzkum metodou analýzy dokumentů	43
6.1	Výsledky srovnání výročních zpráv	44
6.2	Výsledky analýzy právních předpisů České republiky a některých evropských či světových dokumentů.....	45
	Závěr	49
	Použitá literatura	50
	Zákony a ostatní dokumenty	51
	Internetové zdroje	52
	Příloha č. 1 – Materiální zabezpečení odd. matek s dětmi.....	54

Úvod

Téma výkon trestu odnětí svobody matek s dětmi jsem si pro svou bakalářskou práci zvolil hned z několika hledisek. Toto téma mě velice zajímá a zároveň jsem tím spojil dvě oblasti jevů, které jsou mi hodně blízké. Jeden z okruhů zahrnují děti. Právě spolupráce s dětmi mě baví, jelikož se už několik let zúčastňuji letních táborů nebo jsem se s dětmi setkával během své školní praxe. Proto jsem považoval tento výběr za obohacující nápad.

Toto téma, jako asi i většina souvisejících s problematikou vězeňství, je do určité míry dosti kontroverzní. Většinu z nás hned napadne několik otázek. Je dobré zavírat děti do takového prostředí jako je vězení? Nemá být výkon trestu odnětí svobody trestem pro matku, tudíž i odloučením od jejího dítěte? Na druhou stranu není pro dítě kruté vyrůstat bez své matky? Položil jsem si tyto i další otázky a pokusil jsem se ve své práci na ně odpovědět.

V úvodu se zabývám základními pojmy, které s výkonem trestu souvisejí. Druhou kapitolu, která je k pochopení této práce také důležitá, jsem věnoval historii vězeňství a trestání. Ve třetí a čtvrté kapitole, která s matkami ve vězení přímo souvisí, již směřuji k výkonu trestu odsouzených žen. Věnuji se výhradně věznicí ve Světlé nad Sázavou, kde se nachází jediné oddělení výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi v České republice, která připadá na pátou kapitolu této práce. Vše zakončím výzkumem, kde se pokusím zanalyzovat a tím i porovnat české právní předpisy se světovými nebo evropskými dokumenty jako je Úmluva OSN o právech dítěte, Evropská úmluva o lidských právech nebo Evropská vězeňská pravidla.

Na závěr jsem se zamyslel nad klíčovou situací, která se týká dětí odsouzených žen.

1. Základní pojmy, úvod do problematiky vězeňství

Výkon trestu odnětí svobody jak už jeho název vypovídá, zbavuje jedince částečně jeho svobody. To znamená, že omezuje odsouzeného nejen v pohybu, ale také v jeho dalších osobních potřebách. Při výkonu trestu prochází jedinec několika velmi složitými a specifickými procesy.

Prvním složitým procesem nápravy a převýchovy i změny vadné socializace je **resocializace**, jenž slouží k dosahování nejsložitějších nápravně výchovných cílů.¹

Proces adaptace jedince na vězeňské prostředí se nazývá **prisonizace**. Při tomto procesu dochází k jeho odloučení od společnosti ve velmi specifických podmínkách, které se odlišují od běžného života. Je podporováno rovnostářství – vězni žijí v podobných celách, nosí stejné oblečení, jedí stejné jídlo, ve stejném čase vykonávají stejné věci. To málo, co vězeňský život nabízí, sdílí společně.²

Přístupy, postupy a způsoby zacházení, které uplatňují zaměstnanci vězeňské služby při práci s vězňenými osobami, tedy s těmi, kteří byli odsouzeni za nějaký trestný čin nepodmíněným trestem odnětí svobody, jsou označovány jako **penitenciární intervence**. Penitenciární tedy je: „vězeňský, týkající se vězeňství či týkající se zacházení s vězni a používá se spíše tehdy, když zdůrazňujeme, že za podstatu věznění nepovažujeme jen represii, ale nápravu, převýchovu a resocializaci.“³

1.1 Pojetí a účel trestu

Každý stát nebo společnost vytváří určitý systém sankcí, který je uplatňován při nedodržování norem nebo hodnot. Jde o přirozenou formu chránit své fungování nebo společné soužití jedinců na jeho území. Porušuje-li jedinec svým chováním tyto právem dané normy, naplňuje tak skutkovou podstatu trestného činu a na jeho chování je reagováno trestem. Trest je pojmově vymezen takto: „Opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolányými soudy v trestním řízení, jímž se působí

¹ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Vyd. 1. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. 203 s. ISBN 80-7368-002-5. s. 76.

² MEZNÍK, J. a kol. *Základy penologie*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 1995. 75 s. ISBN 80-210-1248-X. s. 55.

³ Tamtéž. s. 61.

určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli a které vyslovuje společenské odsouzení trestného činu a jeho pachatele.“⁴

Účel trestu upravuje § 23 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, dle kterého má trest chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost.

- **Ochrana společnosti před pachateli trestných činů** znamená, že trest je prostředkem sebeobrany společnosti před trestnými činy. Projevuje se zde ochranná funkce trestu.
- **Zabránit pachateli v dalším páčání trestné činnosti** neboli přimět pachatele k respektování zákonů nebo alespoň docílit toho, aby se dále nedopouštěl trestných činů.
- **Vychovávat pachatele k tomu, aby vedl řádný život.** Výchovné prostředky usilují o změnu v psychice pachatele, při které dojde k odstranění subjektivních příčin spáchaných trestných činů, tkvících v pachateli a k pozitivnímu rozvoji jeho osobnosti.
- **Působit výchovně i na ostatní členy společnosti.** Zde jde především o to, že včasné uložení trestu má působit na ostatní labilní občany, které je tak nutné varovat před spáchaním trestných činů a ukazovat na neodvratnost spravedlivého trestu.

Jak uvádí odborná trestněprávní literatura, dělí se nejznámější teorie o účelu trestu a trestání, a to z hlediska jejich podstaty a historického vývoje na: absolutní, relativní a smíšené.⁵

⁴ NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné - I. obecná část*. Praha : CODEX, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-24-8. s. 197.

⁵ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 8.

- **Absolutní teorie** nespojují s ukládáním trestů žádné jiné účely mimo potrestání samého. Dalo by se říci, že v této teorii postrádáme jakýkoliv účel, resp. trest jako odplata za trestný čin má účel sám v sobě. Jde především o to, aby obsahoval tolik utrpení a bolesti, kolik způsobil onen trestný čin, za který je viník trestán. Nejznámějšími propagátory této teorie jsou filozofové I. Kant a G. W. Hegel. Podle Kanta je trest požadavek spravedlivého rozumu a kategorický imperativ, který se nesmí řídit nějakým účelem mimo něj ležícím a je ideálem spravedlnosti. Také Hegel chápe spravedlivý trest jako jedinou možnou právní rehabilitaci zločince. Považuje trest za negaci práva a tudíž za potvrzení a obnovení práva.

- **Relativní teorie** přiznává trestu již určitý účel, ve kterém se nachází i právní důvod trestu. Nejpodstatnějším účelem má být ochrana společnosti před nebezpečím dalších trestných činů. Poprvé zde vidíme určité prvky prevence. Trestá se proto, aby v budoucnosti nebylo pácháno zlo. Mezi relativní teorie můžeme zařadit:
 - **teorii psychického donucení**, jejímž představitelem byl německý kriminalista P. J. Anselm von Feuerbach. Podle jeho názoru měl trest vyvolat psychické zábrany páchat další trestné činy, na druhou stranu aplikace trestu měla zdůraznit jeho vážnost,

 - **teorii speciální prevence F. Liszta**, která rozděluje tresty na odstrašovací pro příležitostné pachatele, výchovné pro zločince ze zvyku, schopné nápravy a zajišťovací pro nepolepšitelné,

- podle **smíšených teorií** má trest trestným činům předcházet a zároveň působit prevencí na pachatele trestného činu. Na této teorii je vybudován i náš trestní zákon,⁶ který říká, že účelem trestu je: chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit pachateli v dalším páchání trestné činnosti, vychovávat

⁶ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 198 - 201.

pachatele k tomu, aby vedl řádný život a působit výchovně i na ostatní členy společnosti.

1.2 Funkce trestu

„Trest je jedním ze základních výchovných prostředků. V celosvětovém kontextu je používán jako významný obranný mechanismus před chováním a jednáním, které porušuje zavedené sociální konvence, pravidla nebo normy, tedy i delikventním jednáním, přičemž systém trestů je vymezen sociálními normami, zejména právem.“⁷ Jak dále říká J. Sochůrek, trest by měl být pro pachatele citelný, až na výjimky jistý a následovat co nejrychleji po provinění.

Funkce trestu můžeme rozdělit na regulativní, ochrannou, preventivní a represivní.⁸

- **Regulativní funkce** vychází ze zásady nullum crimen, nulla poena sine lege (žádný trestný čin, žádný trest bez zákona) a spočívá ve stanovení podmínek trestní odpovědnosti a ukládání trestů pachatelům trestných činů.
- **Ochranná funkce** spočívá v tom, že trestněprávní normy působí jako krajní právní prostředek ochrany společnosti před nejzávažnějšími útoky fyzických osob.
- **Preventivní funkce** vykonává výchovné působení na pachatele a pozitivně působí na potencionální pachatele podobných trestných činů.
- **Represivní funkce** sama působí na pachatele trestného činu. Laicky řečeno je takovou odvetou za spáchaný trestný čin. Vězení není ale jen nástrojem represe, ale je především „specifickou sociální službou“.⁹

⁷ SOCHŮREK, J. *Úvod do penologie*. Vyd. 1. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2007. 80 s. ISBN 978-80-7372-287-6. s. 11.

⁸ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 85.

Moderní společnost má v podstatě tři možnosti obrany před zločinem:¹⁰

- **Vyloučení a izolace** jedince ze společnosti má zabránit dalším trestným činům, které by mohl daný recidivista spáchat. Existují víceméně tři způsoby, jak toho dosáhnout. Nejběžnější v dnešní době je trest odnětí svobody, přičemž absolutní izolací je myšlen trest odnětí svobody na doživotí. Druhým způsobem je trest smrti, který je v dnešní době u nás zakázán především pro svoji nezvratnost a třetím je deportace neboli vyhnanství, které bylo využíváno spíše v minulosti.
- **Všeobecná prevence neboli kolektivní odstrašení** se využívá především z důvodu snížení kriminality. Jde o to exemplárně potrestat pachatele trestného činu, aby byli od podobného činu odvráceni ti, kteří k němu mají sklony. Není ale příliš jasné, jestli tomu tak doopravdy je. Existují totiž mnohé důkazy, že ani nejprísrnější opatření a nejtvrdší tresty nesnížily kriminalitu. Nejnovější výzkumy proto ukazují, že funkce trestu nespočívá v jeho tvrdosti, ale v jeho neodvratitelnosti.
- Nejmodernějším zdůvodněním trestu bývá označována **náprava, resocializace nebo reintegrace**. Ta má působit na zločince tak, aby byl schopen vyvarovat se recidivy, tedy změnit jeho chování z asociálního na společensky přijatelné. Resocializace, reintegrace a náprava je tedy zaměřena na vytvoření vztahu k práci, posílení smyslu zodpovědnosti odsouzeného, vytvoření sociálních návyků, odstraňování škodlivých návyků jako je závislost na drogách a alkoholu, vytvoření reálných životních perspektiv aj. I když se tato funkce trestu těší všeobecné podpoře, je často zpochybňována. Ať už jde o to, že dosud nebyly odhaleny všechny zdroje a příčiny trestné činnosti nebo proto, že nejde dosáhnout výše uvedených cílů za dobu vyměřenou k trestu odnětí svobody.

⁹ BAJCURA, L. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha : GRADA Publishing, 1999. 160 s. ISBN 80-7169-555-6. s. 13.

¹⁰ MEZNÍK, J. a kol. *Základy penologie*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 1995. 75 s. ISBN 80-210-1248-X. s. 5-7.

2. Historie výkonu trestu odnětí svobody

Trest jako takový a jeho úloha ve společnosti se během historie postupně rozvíjela. Tento vývoj patřil k velice důležitým, jelikož se týkal každodenního života jedince ve společnosti. V následující kapitole chci vystihnout nejpodstatnější momenty od vzniku a následných proměn trestu, trestání a vězeňství v kontextu evropského vývoje.

2.1 *Starověk*

V tomto období je trest chápán jako určitá forma odplaty za to, co dočinil spáchal. Během tohoto období tedy postrádáme jakékoliv jiné účely trestu, než je pomsta. Jednou z nejstarších forem trestu bylo známé „oko za oko, zub za zub“. Tento princip můžeme označit jako dosti primitivní, ale na druhou stranu pravděpodobně odpovídající době, ve které byl takto aplikován. Nejtvrdším způsobem tak vyjadřoval trest smrti, který byl spolu s ostatními tělesnými tresty používán jako nejčastější sankce.

Takovým prvním trestem, který se svým způsobem blíží trestu odnětí svobody, bylo otroctví. Když se někdo stal otrokem, došlo k zbavení jeho osobní svobody a lidských práv. Otroky se většinou stávali občané, kteří neplatili své dluhy nebo zloději. Trest odnětí svobody je uplatňován až v relativně nedávné době. Dříve nebyl považován jako samotný trest, ale sloužil například k zadržení před vynesením rozsudku nebo jako střežení před trestem smrti. Také v právu starých Římanů můžeme nalézt prvky trestu odnětí svobody. Dotyčný odsouzený (např. k trestu smrti) se mohl svým útekem takovému trestu vyhnout, což představovalo omezení jeho svobodného pohybu.

2.2 *Feudalismus*

V období feudalismu se můžeme setkat s pojmem politické vězení, které sloužilo především k odstranění politických protivníků.¹¹ „Tyto tresty v sobě obsahovaly

¹¹ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 10.

v podstatě myšlenku odnětí svobody, nebyly však sankcí za obecné kriminální delikty.“¹²

Vězení jako forma výkonu trestu, kterou známe dnes, se začala vyvíjet zhruba od poloviny 16. stol. Začínají se stavět první věznice jako např. na konci 16. století v Amsterdamu. Za prvního předchůdce věznic je možno považovat věznici ve Florencii a polepšovnu pro mladistvé v Římě. Jejich dokonalost, co se týče uspořádání a podmínek pro vězněné, byla ve srovnání s dnešními věznicemi více než tristní.

Zájem o problematiku výkonu trestu, jeho materiální, technické i obsahové zabezpečení, tak vedl k vzniku samostatného vědního oboru penologie, který se zabýval také otázkami druhů trestů, jejich účinky i příčiny trestné činnosti.¹³ Stručně řečeno je tedy vědou o trestu a trestání.¹⁴

„Penologie je věda o trestu a trestání, která se zabývá jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu.“¹⁵ Významným představitelem tohoto oboru je Cesaro Beccaria. Ve svém díle *O zločinech a trestech* z roku 1764 se zabývá rozvojem moderní penologie a trestního práva. „Jest trest smrti vskutku užitečným a nutným k bezpečnosti a dobrému řádu ve společnosti? Jsou-li mučidla a mučení spravedlivá a dosáhnou-li účelu, který si předkládají zákony? Který způsob je nejlepší zabránit zločinům?“ Zabýval se také dalšími velmi důležitými otázkami jako je neodvratitelnost trestu, čímž je myšleno, že po každém zločinu má následovat trest nebo čím bude trest rychlejší a bližší zločinu, tím bude spravedlivější a užitečnější. Položil tak počátky moderní penologie.

Další důležitou osobou, kterou je třeba zmínit, je významný anglický penolog John Howard, jenž jako jeden z prvních přišel s myšlenkou cílené nápravy vězňů. Ta spočívala v občanské výchově a odstranění negramotnosti. V roce 1789 vydal John

¹² KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 10.

¹³ MEZNÍK, J. a kol. *Základy penologie*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 1995. 75 s. ISBN 80-210-1248-X. s. 9.

¹⁴ MAŘÁDEK MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. 142 s. ISBN 80-7042-256-4. s. 142.

¹⁵ ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1. s. 7.

Howard popis situace v evropských věznicích a tím vyvolal požadavek rozlišování vězňů.¹⁶

2.3 Osvícenství

Postupem času dochází k určitému vývoji kupředu. Fyzické tresty, tím myslím popravy, sice stále zůstávají, ale dostávají určitou formu. Jak totiž říká třetí článek francouzské ústavy z roku 1791 – „každému odsouzenému k smrti bude useknuta hlava.“ To znamená stejnou formu trestu pro každého bez rozdílu stavu a postavení. Za tentýž zločin stejný trest pro kohokoliv. Od roku 1792 se proto začal používat popravčí stroj gilotina, který stíná odsouzencovu hlavu vlastní vahou dopadající železné sekery s šikmým ostřím. Smrt tak byla redukována na událost sice viditelnou, avšak okamžitou. A to bez mučení jako takového.

V 18. stol. a na počátku 19. stol. nastává v Evropě a v USA nová doba v rušení starých nařízení a jsou navrženy či sepsány nové „moderní“ zákoníky (např. v Rusku v roce 1769, v Rakousku v roce 1788 a ve Francii v roce 1791). Pro trestní justici nastal nový věk. Mezi množstvím různých změn je dobré vyzdvihnout nad ty ostatní jednu, a to zánik mučení.¹⁷

Tento moment patří podle mne k jednomu z nejpodstatnějších bodů ve vývoji trestání. Postupně tedy dochází k přechodu věznění, což v té době bylo úplně něco nového. Od prvních let 19. století sice ještě existovalo povědomí o jeho novosti, přesto se ale ukázalo natolik a do takové hloubky spojeno se samotným fungováním společnosti, že odsunulo do zapomnění všechny ostatní druhy trestání.¹⁸ „Trestání se tedy postupně stává tou nejskrytější částí trestního procesu. To s sebou přináší několik důsledků: opouští doménu víceméně každodenní zkušenosti a vstupuje do oblasti abstraktního povědomí, jeho účinnost se vztahuje k jeho nevyhnutelnosti a nikoli již k jeho viditelné intenzitě, zločin má odvracet jistota, že bude potrestán a nikoli to odporné divadlo.“¹⁹

¹⁶ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 13.

¹⁷ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. Praha : DAUPHIN, 2000. 424 s. ISBN 80-86019-96-9. s. 38.

¹⁸ Tamtéž. s. 320.

¹⁹ Tamtéž. s. 40.

Zhruba lze říci, že mučení mizí s konečnou platností v letech 1830 - 1848. Toto tvrzení však samozřejmě potřebuje určitou míru tolerance a nadhledu. Například v totalitních režimech a válečných konfliktech docházelo bezesporu k mučení nevinných lidí i ve 20. století a dovolím si tvrdit, že v některých zemích přetrvává dodnes, i když se o tom veřejně příliš nemluví.²⁰

2.4 České země

Poslední část této kapitoly se soustředí na analýzu a charakteristiku historického vývoje na území Čech, Moravy a Slezska.

2.4.1 Období do 18. století

Do konce 9. století, které můžeme nazvat obdobím rodové organizace, neexistovala víceméně žádná právní ochrana. Za „zlé“ skutky svých členů byl odpovědný právě rod. To se ale všechno změnilo se vznikem prvního českého státu, který můžeme datovat do konce 9. stol. a poč. 10. stol. a který souvisí se zánikem Velkomoravské říše. Do čela země se tehdy postavil první historický český kníže Bořivoj. V této době dochází k nahrazování starých zvyků prvními právními opatřeními. Ty v první řadě chránily státní orgány, církve a dále také feudální a soukromé vlastnictví. Zajímavostí je, že ochrana majetku byla v ustanoveních popisována poměrně detailně, na rozdíl od vraždy, jejíž potrestání bylo necháno na příbuzenstvu postiženého.

Výraznou institucí, která vstupuje do oblasti práva v 11. století, byla církev. Požaduje po státu, aby svými orgány dohlížel na dodržování křesťanských zásad, popřípadě je i trestal.²¹ V období raného středověku zůstává stále nejrozšířenější formou trestu fyzické trestání. Ať už jde o trest smrti formou oběšení, useknutí hlavy, „pouhé“ zmrzačení nebo zneuctění, což bylo podle mne v mnohých případech pro odsouzeného daleko horší, než přijít o život. Formy mrzačení byly totiž dosti brutální.

²⁰ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. Praha: DAUPHIN, 2000. 424 s. ISBN 80-86019-96-9. s. 47.

²¹ VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a Československu*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 66 s. ISBN 80-210-4056-4. s. 3.

2.4.2 Období 18. – pol. 19. století

K důležité změně dochází v roce 1776, kdy císařovna Marie Terezie vydala trestní kodex, jenž úplně zakazoval mučení a současně omezoval udělování trestu smrti. Ten byl až jejím synem Josefem II. nahrazen trestem doživotního vězení. Trest smrti byl sice ponechán, ale jen pro výjimečné případy, jak bylo sepsáno ve Všeobecném zákoníku o zločinech a trestech, který Josef II. v roce 1787 za své vlády vydal. Dalším důležitým mezníkem tohoto období je rok 1852, kdy František Josef I. vydal Císařský patent o zločinech, přečinech a přestupcích. Dá se říci, že tento patent u nás poprvé oddělil věznice od těžkých žalářů a tím separoval vězně, kteří byli potrestáni za odlišné přestupky.

V této době vzniká věznice Mírov, která je uváděna jako nejstarší věznice u nás. Původně to byl hrad z poloviny 13. století. Za třicetileté války byl několikrát obléhán, poté byl přestavěn a během přestavby vzniklo barokní opevnění se šesti bastiony. Hrad se osvědčil jako vězení a v roce 1761 na něj byla z Hukvald přeložena kněžská káznice, která se po polovině 19. století přeměnila ve státní věznici. Mírov neblaze proslul za okupace a za socialismu. V současnosti je uváděn jako věznice se zvýšenou ostrahou, která patří k jedné z nejvíce střežených věznic v ČR. Najdeme zde několik doživotně odsouzených vězňů.

Následující členění vývoje trestu odnětí svobody a vězeňství vychází z oficiálního webu Vězeňské služby České republiky:²²

2.4.3 Období let 1850 – 1918

V polovině 19. století dochází na našem území k zestátnění soudnictví a vězeňství, čímž dochází k možnosti vězeňství reformovat. Dochází především ke změnám se vzděláváním vězňů. Jak říká trestní zákon č.117/1852, o zločinech, přečinech a přestupcích, trest odnětí svobody byl rozdělen na těžký žalář, žalář, tuhé

²² KÝR, Aleš. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 16.2.2010 [cit. 2010-11-12]. Historie vězeňství. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

vězení a vězení. Největší rozdíl mezi nimi byl zejména v poutání, stravování, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti. Každý vězeň musel ve vězení pracovat a účastnit se bohoslužeb. Mohl si zvolit mezi třemi náboženstvími, a to katolickým, evangelickým nebo židovským. Až do roku 1914 byly vězeňské ústavy střeženy vojskem a od tohoto roku a vydání zákona č. 16/1914, o sboru stráže vězeňské se stala samostatnou složkou.

2.4.4 Období první republiky (1918 – 1939)

Po vzniku Československé republiky došlo k převzetí vězeňského plánu z rakouské monarchie. Byl tedy přijat rakousko-uherský právní řád, který se postupem času zdokonaloval. Co se týče trestního práva, tak v Čechách zůstal v platnosti rakouský Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852, na Slovensku pak uherský Trestní zákon z roku 1878 a dále zákon o přestupcích z roku 1879.²³

V roce 1928 existovalo v Československé republice 6 trestnic pro muže, z toho dvě pro prvotrestané v Plzni a Leopoldově, pro polepšitelné trestance v Kartouzích a Hlavě, jedna trestnice pro choré a invalidní trestance v Mírově a posledním byl trestní ústav pro mladistvé do 20 let s trestem nad 6 měsíců v Mikulově. Také existovala samostatná ženská trestnice s oddělením pro mladistvé v Řepích u Prahy. Ta byla od roku 1865 umístěna v klášterní budově milosrdných sester řádu sv. Karla Borromejského. Trestnice měla kapacitu asi 250 míst, ale většinou byla obsazena asi dvěma sty trestankyněmi.

2.4.5 Období 2. světové války (1939 – 1945)

Po rozpadu Československé republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava zůstal jak justiční, tak i vězeňský systém zachován. Všechny nové vyhlášky však byly schvalovány říšským protektorem. Ve věznicích existovalo většinou jak české protektorátní vedení, které zajišťovalo provozní činnost, tak i německé říšské vedení, které zajišťovalo jejich využívání pro vazební účely nacistických soudů a vyšetřovací

²³ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9. s. 17.

účely gestapa. Během války se řízení věznice několikrát změnilo, nakonec se však v roce 1945 vrátilo do působnosti ministerstva spravedlnosti.

2.4.6 Období mezi lety 1945 – 1965

V roce 1945 vydal prezident republiky dekret č. 126, podle kterého byly zřízeny zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech Plzeň, Valdice, Mikulov, Mírov a Řepy. Zde byli zařazováni především Němci s trestem odnětí svobody nad 5 let. Jejich účelem bylo odstraňování válečných škod. Roku 1948 vzniká nová kategorie tzv. protistátních vězňů odsouzených státním soudem na základě zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu Lidově demokratické republiky. Podle vězeňského řádu z roku 1951 měli tito vězni výrazně více omezení než kriminální vězni. V roce 1954 převzalo vězeňství ministerstvo vnitra. Téhož roku byl podle vzoru Sovětského svazu vydán Řád nápravných zařízení, který stanovil novou strukturu. Tyto zařízení byly rozděleny do 6-ti typů podle stupně střežení. Do nich byli vězni rozdělováni podle povahy a závažnosti trestného činu. V roce 1955 byl dále vydán Řád pro nápravně pracovní tábory, který (jak jinak než podle sovětského vzoru) využíval vězeňské práce.

2.4.7 Období mezi lety 1965 – 1989

V šedesátých letech již Československý vězeňský systém nevyhovuje mezinárodním podmínkám. Musel tedy být přijat zákon č. 59/1965 Sb., který rozděloval odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody do tří nápravně výchovných skupin, a ti byli posléze umísťováni do odpovídajících ústavů. Do ústavu prvního byli zařazováni prvotrestaní za trestné činy nejméně společensky nebezpečné, do druhého pak prvotrestaní za závažnější trestné činy a ti, kteří v posledních 10-ti letech spáchali úmyslný trestný čin. Do třetího byli zařazováni pachatelé společensky nejzávažnějších trestných činů včetně tzv. trestných činů proti republice a zvláště nebezpeční recidivisté.

2.4.8 Období 1989 – současnost

V roce 1989 proběhla v Československu sametová revoluce, která přinesla mnoho změn v trestním právu. Jednou z nejdůležitějších změn bylo zrušení trestu smrti, který byl ve velkém počtu zneužíván v předešlém režimu a který byl nahrazen trestem odnětí svobody na doživotí.

Po vzniku samostatné České republiky 1. 1. 1993 vznikla (na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky) Vězeňská služba České republiky, která začala vykonávat správu a dohled nad věznicemi. Došlo k zavedení čtyř základních typů věznic, a to s dohledem, dozorem, ostrahou a se zvýšenou ostrahou.

Dalšími podstatnými mezníky v českém trestním právu byly roky 1995 a 1997. V prvním z nich došlo k zavedení trestu obecně prospěšných prací, v tom druhém pak k zavedení podmíněného upuštění od potrestání s dohledem a podmíněného odsouzení s dohledem.

3. System vězeňství v ČR odsouzených žen

Výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen se v dnešní době žádným razantním způsobem neliší od výkonu trestu mužů. Jak už ale říkají evropská vězeňská pravidla, která byla přijata výborem ministrů Rady Evropy v roce 1973: „Ženy a muže je zásadně nutno umísťovat odděleně, přestože se mohou společně účastnit určitých organizovaných činností, které jsou součástí stanoveného výchovného programu.“

Počet vězněných mužů převažuje velkou měrou nad počtem vězněných žen. Měsíční statistické hlášení Vězeňské služby České republiky uvádí z ledna roku 2011 z celkového počtu osob 6% vězněných žen, které vykonávají trest odnětí svobody. Je ale nutné podotknout, že počet odsouzených žen stoupá.

3.1 Právní úprava výkonu trestu odnětí svobody

Ústava ČR, konkrétně její čl. 2 odst. 4, stanovuje: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ Právní úprava samotného výkonu trestu odnětí svobody je dána zákonem č 169/1999 Sb. (dále jen zákon), o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen řád). Činnost věznic se řídí nařízeními generálního ředitele a pokyny ředitelů odborů generálního ředitelství vězeňské správy ČR. Všechna tato nařízení a pokyny jsou zpracovány do Vnitřních řádů jednotlivých věznic, které vydává ředitel konkrétní věznice. Zacházení s vězni v ČR je prováděno v souladu s Listinou základních práv a svobod, kde se např. v čl. 9 v odst. 2 uvádí, že na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a osoby vykonávající jiný trest, nahrazující trest odnětí svobody, se nevztahuje odst. 1, dle kterého nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám. Zacházení s vězni se také řídí doporučeními Rady Evropy. Tato právní úprava se tady týká i žen ve věznicích, resp. odsouzených žen s dětmi, což je hlavním tématem mé práce. Specifičtěji toto téma rozeberu v další kapitole.

3.2 Typy věznic v ČR

Věznice v ČR se podle vnějšího střežení, vnitřního uspořádání a zajištění bezpečnosti dělí do 4 základních typů, kterými jsou věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a zvýšenou ostrahou.²⁴ Toto rozdělení je stanoveno zákonem, konkrétně §8 odst. 1. Zákon také pamatuje na zvláštní skupiny odsouzených, jako jsou mladiství, ženy nebo např. doživotně odsouzené a pracovní nezařaditelné jedince.

- **Věznice s dohledem neboli věznice typu A** jsou věznice, do kterých jsou umístováni odsouzení, kterým byl uložen trest za trestný čin způsobený z nedbalosti a kteří doposud nebyli ve výkonu trestu za úmyslný trestný čin. Vězni se po areálu věznice pohybují bez omezení a bez doprovodu vězeňské služby (dále jen VS). Pracoviště mají většinou mimo areál vězení, dokonce i ve volném čase se mohou pohybovat mimo tento areál. Návštěvy se konají zpravidla bez dozoru VS. Ředitel může také jednou za dva týdny povolit vězni opuštění věznice až na 24 hodin.²⁵
- **Věznice s dozorem neboli věznice typu B.** Do těchto zařízení umísťuje soud zpravidla odsouzené, kterým byl udělen trest za trestný čin z nedbalosti a kteří už byli ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Dále pachatele, kterým byl udělen trest za úmyslný trestný čin, jehož délka nepřesáhne dva roky a který dosud nebyl ve výkonu trestu za úmyslný trestný čin. Odsouzení se po prostorách věznice pohybují organizovaně pod dohledem VS. Někteří mívají povolen pohyb bez dozoru, a to hlavně při pracovních činnostech. Vězni také mohou navštěvovat kulturní nebo sportovní akce mimo areál věznice, ale vždy s doprovodem VS. Návštěvy se konají zpravidla bez dozoru VS. Ředitel může jednou za měsíc povolit vězni opuštění věznice až na 24 hodin.²⁶

²⁴ SOCHŮREK, J. *Úvod do penologie*. Vyd. 1. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2007. 80 s. ISBN 978-80-7372-287-6. s. 37-38.

²⁵ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. § 52.

²⁶ Tamtéž.

- **Věznice s ostrahou neboli věznice typu C.** Do těchto typů zařízení se umísťují odsouzení, kteří jsou trestáni za úmyslný trestný čin a zároveň nebyly dodrženy podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo zvýšenou ostrahou. Pro tyto věznice platí, že se odsouzení ve věznici pohybují pod dozorem pracovníků vězeňské stráže, výjimečně mají při práci povolený volný pohyb v prostoru věznice. Hlavní dveře ubytovny jsou uzamykány. Pracují ve věznici nebo na střežených pracovištích. Jen zcela výjimečně může být odsouzeným povoleno, aby se při plnění pracovních úkolů pohybovali mimo areál věznice. Návštěvy se konají za dozoru VS. Ředitel může jednou za dva měsíce povolit vězni opuštění věznice až na 24 hodin.²⁷
- **Věznice se zvýšenou ostrahou neboli věznice typu D.** Do těchto typů věznic jsou soudem umísťováni odsouzení, kterým byl vyměřen trest odnětí svobody na doživotí, kterým byl uložen trest odnětí svobody jako těžkým recidivistům, kterým byl za závažný trestný čin vyměřen trest minimálně osmi let nebo kterým byl vyměřen trest za úmyslný trestný čin, kteří v posledních pěti letech uprchli z výkonu trestu nebo vazby. Odsouzení se pohybují ve věznici pod dozorem. Zpravidla jsou uzamykáni v celách. Pracují pouze na pracovištích ve věznici nebo v celách. Volný pohyb po věznici nemají ani při práci. Při organizovaných akcích mohou být v kulturních a společenských místnostech společně s jinými odsouzenými, kteří jsou zařazeni v tomto typu věznice.

²⁷ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. § 52.

4. Výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen

Nepočítáme-li vazební věznice pro ženy, které jsou například v Brně, Litoměřicích, Olomouci, Ostravě, Praze – Ruzyni atd. a slouží k zadržení žen před právoplatným rozhodnutím, existují v ČR pouze dvě věznice, které zajišťují výkon trestu žen. Jsou jimi věznice v Opavě a ve Světlé nad Sázavou.²⁸ Přitom jen ta ve Světlé nad Sázavou je jedinou ryze ženskou věznicí v ČR. Jelikož vazba nesouvisí s tématem mé práce, budu se v následující části této bakalářské práce zabývat výhradně věznicí ve Světlé nad Sázavou, kde se nachází specializované oddělení matek s dětmi, které je naopak mým hlavním tématem.

4.1 Věznice Světlá nad Sázavou

Areál, ve kterém se dnešní věznice nachází, byl původně v letech 1987 – 1999 využíván jako škola v přírodě Školského úřadu Teplice. Z důvodu nedostatečné ubytovací kapacity ve vězeních byl v roce 2000 celý areál převeden do užívání Vězeňské služby ČR. Ještě v roce 2000 prošel areál rekonstrukcí a od 6. 11. 2000 zde byly umístěny první vězenkyně. Toto zařízení mělo původně statut věznice typu B, tedy s dozorem. Postupně byla ale rozšířena a začaly zde být umísťovány ženy, kterým soud vyměřil trest do věznice s ostrahou. Kapacita tak byla navýšena zhruba na 400 míst.

Světlá nad Sázavou jako jediná v České republice zajišťuje od roku 2002 výkon trestu matek s dětmi do tří let. Od poloviny roku byla profilace věznice rozšířena o výkon vazby žen těhotných a žen s novorozenci. Kromě toho však zajišťuje výkon trestu specifickým skupinám odsouzených, které vyžadují zvláštní přístup. Najdeme zde oddělení pro výkon trestu trvale pracovní nezařaditelných odsouzených žen ve věznicí s dozorem a ostrahou, oddělení pro výkon trestu odsouzených mladistvých žen a od roku 2004 také zvláštní oddělení pro výkon vazby.²⁹ Jednotlivá oddělení podrobněji

²⁸ *Wikipedie* [online]. 18. 8. 2010 [cit. 2010-11-21]. Seznam věznic v Česku. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_v%C4%9Bznic_v_%C4%8Cesku>.

²⁹ *Vězeňská služba České republiky* [online]. 28.10.2009 [cit. 2010-11-22]. Stručná charakteristika věznice. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/zakladni-informace-154/strucna-charakteristika-veznice-275>>.

rozeberu v dalších podkapitolách a oddělení výkonu trestu matek s dětmi pak věnuji celou kapitolu.

4.2 Přijímání do výkonu trestu

Po přijetí do věznice jsou vězenkyně nejdříve umístěny na tzv. nástupní oddělení, kde dochází k jejich postupné adaptaci do tohoto zařízení. Zde jsou seznámeny se základními právy a povinnostmi, o čemž se vyhotoví záznam, který musí dotyčná podepsat. Těmto právům a povinnostem se budu věnovat níže. Samozřejmostí je také osobní a lékařská prohlídka. Odsouzené jsou přijímány odbornou komisí, která se skládá z psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka, vychovatele nástupního oddělení, pracovníka ekonomického a správního oddělení, pracovníka referátu výrobní činnosti a zástupce vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže pro dozorčí službu. Délka pobytu na nástupním oddělení bývá různá, ale ve většině případů nepřesáhne dobu dvou týdnů. Po této době je odsouzená předvolána před zařazovací komisí, která jí mimo jiné určí konkrétní místo ubytování a vychovatele, jemuž je svěřena do péče.

4.3 Programy zacházení

Okruhy konkrétních činností, kterých jsou odsouzené povinny se účastnit nebo kterých se mohou účastnit, jsou stanoveny tzv. programem zacházení. Program zacházení obsahuje přesně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným, směřující k dosažení cíle, způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí tohoto programu je určení způsobu zaměstnávání odsouzené, její účastí na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, které směřují k vytvoření předpokladů pro její samostatný způsob života. Pokud u odsouzené přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se jí výběr.³⁰ Program zacházení s odsouzenými se člení³¹ na:

³⁰ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 41 odst. 3.

³¹ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 8.

- **Vzdělávací aktivity** realizované školským vzdělávacím střediskem, vedené zaměstnanci výkonu trestu nebo vzdělávání v korespondenčních kurzech a v síti základních, středních, vyšších či vysokých škol.
- **Pracovní aktivity**, kde jsou ženy zaměstnávány na vnitřních nebo vnějších pracovištích, např. práce potřebné k chodu věznice nebo pracovní terapie, vedené odbornými pracovníky výkonu trestu.
- **Speciální výchovné aktivity** jsou individuální nebo skupinové, pedagogicky a psychologicky vedené působením kompetentními zaměstnanci (např. terapie, sociálně právní poradenství, atd.).
- **Zájmové aktivity** jsou nejrůznější formy zájmové činnosti, které jsou organizované zaměstnanci věznice, rozvíjející v souladu s výkonem trestu schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti odsouzených. Jedná se o sportovní, hudební a výtvarné aktivity.
- **Oblast utváření vnějších vztahů**

Kromě aktivit, které jsou obsaženy v programu zacházení, může odsouzená v době, která je na to vnitřním řádem stanovená, uspokojovat své zájmy a potřeby jako je využívání vězeňské knihovny, sledování televize a jiných, které jsou rozebrány v následujících podkapitole „Osobní volno“.

4.4 Práva a povinnosti odsouzených žen

S výkonem trestu odnětí svobody jsou spojeny mnohá práva a povinnosti, bez kterých by trest postrádal jakýkoliv řád. Nejdříve se jednotlivě zaměřím na práva, posléze na povinnosti, které považuji ve výkonu trestu odsouzených žen za nejdůležitější.

4.4.1 Práva odsouzených

- **Stravování:** Většina odsouzených se stravuje ve společné vězeňské jídelně, existují však výjimky. Například vězenkyně, které jsou umístěny v lůžkové části ošetřovny nebo na specializovaném oddělení matek s dětmi, se stravují individuálně. Odsouzeným se poskytuje pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají požadavku udržení zdraví a přihlížejí k jejímu zdravotnímu stavu, věku a obtížnosti vykonávané práce. V rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice, se přitom přihlíží k požadavkům kulturních a náboženských tradic odsouzených.³² Tepelná úprava potravin je povolena jen na potraviny, které si odsouzené nakoupí ve vězeňské prodejně.
- **Ubytování:** Ložnice odsouzených jsou standardně vybaveny stolem, židlemi, lůžkem a uzamykatelnou skříní. Průměrně je v jedné ložnici umístěno 5 osob, největší ložnice jsou ale až 12-ti lůžkové. O úpravě lůžek a prostorů na uložení osobních věcí odsouzených rozhoduje ředitel věznice. Ženy si mohou přiměřeně a individuálně esteticky upravit místnost, ve které jsou ubytovány.³³ Pro zajímavost uvádím kompletní materiální zabezpečení oddělení matek s dětmi ve Světlé nad Sázavou v příloze č. 1.
- **Odívání:** Odsouzené musí svůj přidělený vězeňský oděv udržovat v čistotě, starat se o něj a neznehodnocovat ho. Pracovní oděv je určen jen pro pracovní dobu a při pracích ve věznici. Vlastní oděv mohou nosit odsouzené ženy ve věznicích s dohledem a dozorem v mimopracovní době podle svého uvážení. Ve věznici pro mladistvé, ve věznici s ostrahou a ve věznici se zvýšenou ostrahou (poslední případ se netýká věznice Světlé nad Sázavou) jen v době návštěv.³⁴
- **Osobní hygiena:** Osobní hygienu provádějí odsouzené na ubytovnách v souladu s časovým rozvrhem dne. Koupání se odsouzeným povolí minimálně jednou do týdne. Pokud to však vyžaduje pracovní zařazení odsouzených nebo jiné

³² Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. §16 odst. 1.

³³ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. §17 odst. 3.

³⁴ Tamtéž. §90 odst. 2.

okolnosti, umožní se koupání častěji. Za koupání se v podmínkách výkonu trestu považuje sprchování teplou vodou. Pokud z provozních nebo energetických důvodů nelze koupání přechodně zabezpečit, musí být vždy zajištěna možnost řádného umytí se v teplé vodě.³⁵ Všechny ženy ale mají víceméně každodenní přístup k teplé vodě. Odsouzená při jejím používání musí dbát na šetření. Vězeňkyni, která nemá základní hygienické potřeby, ani finanční prostředky na jejich zakoupení, poskytne věznice zubní pastu, kartáček, hřeben, šampon, vložky a mýdlo ve formě tzv. hygienického balíčku.

- **Nákupy:** Provádí se 2x týdně v určený den dle stanoveného rozvrhu ve vězeňské prodejně. Platba je bezhotovostní z prostředků, kterými odsouzené mohou disponovat. Zajímavostí je, že ceny zboží v prodejně věznice nesmějí přesáhnout ceny obvyklé v obci, ve které se věznice nachází.³⁶ V prodejně se dá zakoupit potravinářské, průmyslové a drogistické zboží. Více než polovina žen přitom není spokojena s nabídkou zboží ve vězeňské kantýně.³⁷
- **Extramurální komunikace:** Odsouzená má právo přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení bez omezení, pokud zákon nestanoví jinak.³⁸ Přijímání a odesílání korespondence podléhá kontrole pracovníků věznice, výjimečné jsou případy vyjmenované v §17 odst. 3 zákona, tedy kontrola korespondence mezi odsouzeným a advokátem zmocněným odsouzeného zastupovat, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu nebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, již je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů, týkajících se ochrany lidských práv. Další možností je použití telefonu. Odsouzené se v odůvodněných případech umožní použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou.³⁹ O umožnění telefonického hovoru žádá odsouzená příslušného vychovatele. Náklady, spojené s užitím

³⁵ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. §21 odst. 2.

³⁶ Tamtéž. §31 odst. 2.

³⁷ Vybrané otázky problematiky žen a mladistvých ve věznicích – Závěry Českého helsinského výboru, Praha. 2003.

³⁸ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. §17 odst. 1.

³⁹ Tamtéž. §18 odst. 1.

telefonu, hradí odsouzená. Je také možné přijímat ve vězení návštěvy. Ty probíhají v návštěvních místnostech, zpravidla ve dnech pracovního volna a klidu. Jak říká §19 odst. 1 zákona, odsouzená má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu celkem až 3 hodiny během jednoho kalendářního měsíce. Odsouzenou tak mohou současně navštívit až 4 osoby včetně nezletilých dětí. Vězeňkyně mají také možnost dvakrát ročně přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby maximálně do 5 kg. Tento balíček je možno odsouzené zaslat poštou nebo osobně předat při návštěvě. Balíčky samozřejmě podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby.

- **Vzdělávání:** Odsouzeným ženám, u nichž jsou pro to předpoklady, se obvykle umožní, aby získaly vzdělání na základní nebo i střední škole. Také se mohou zúčastnit dalších forem vzdělávání, které jim umožní zvyšovat svoji pracovní kvalifikaci.⁴⁰
- **Osobní volno:** Odsouzeným se zabezpečuje denně osmihodinová doba ke spánku, doba potřebná k osobní hygieně a úklidu, stravování, nejméně jednohodinová vycházka a přiměřené osobní volno.⁴¹ Osobním volnem se podle řádu rozumí čas, který mají odsouzené k dispozici po splnění aktivit programu zacházení (program zacházení viz výše), doby potřebné k osobní hygieně, úklidu, stravování, jednohodinové vycházce, osmihodinové době ke spánku a činnostem, vyplývajících z organizačního provozu věznice. Odsouzená má tedy nárok na uspokojení svých kulturních potřeb jako je vypůjčení a hraní společenských her, dále je zde možnost navštívit vězeňskou knihovnu, kde si odsouzené mohou kromě beletrie nebo poezie vypůjčit i odbornou literaturu. Nesmím také opomenout duchovní péči, na kterou má každá odsouzená nárok. Taková péče je poskytována pověřenými osobami registrovaných církví nebo kaplanem věznice. Jsou pořádány společné bohoslužby či je možnost individuálního rozhovoru s kaplanem. Účast na náboženských obřadech je dobrovolná.

⁴⁰ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 34 odst. 1.

⁴¹ Tamtéž, § 16 odst. 4.

4.4.2 Povinnosti a zákazy

Odsouzená je povinna dodržovat stanovený pořádek a kázeň. Musí se řídit příkazy Vězeňské služby. Jestliže je jí přidělena práce, musí pracovat, pokud není uznána dočasně pracovně neschopnou nebo zdravotně nezpůsobilou. Dále je např. povinna umožnit kontrolu svých věcí vězeňskou službou, podrobit se preventivní vstupní prohlídce, ohlásit neprodleně úraz nebo nemoc, kterou trpí, uhradit náklady na zdravotní péči atd. Výčet povinností, které jsou odsouzené nuceny dodržovat, je mnohem větší. Uvádím zde pouze jedny z nejdůležitějších.

Odsouzeným je zakázáno⁴²: navazovat styky s jinými osobami v rozporu se zákonem, řádem výkonu trestu a vnitřním řádem věznice; vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje; hrát o peníze, věci, či jiné úkony; tetovat sebe nebo jinou osobu; předstírat poruchy zdraví; prodávat či směňovat věci, přechovávat a rozšiřovat tiskoviny nebo materiály, které obsahují národnostní, etnickou nebo náboženskou nesnášenlivost, fašismus a všechna podobná hnutí, která potlačují práva a svobody člověka.

4.6 Zařazení žen ve věznicích

Na základě komplexní zprávy, programu zacházení, průběžného hodnocení úspěšnosti naplňování cíle programu zacházení, chování, jednání a s přihlédnutím k dosavadnímu hodnocení v případě přemístění z jiné věznice, je odsouzená zařazena do jedné ze tří prostupných skupin vnitřní diferenciaci. Odsouzené z nástupního oddělení se zpravidla zařadí do II. prostupné skupiny vnitřní diferenciaci.⁴³

- **První prostupná skupina vnitřní diferenciaci**

Do ní se zařazují odsouzené, které převážně aktivně plní program zacházení i své další povinnosti a chovají se v souladu s vnitřním řádem.

⁴² Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 7 odst. 3.

⁴³ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 9.

- **Druhá prostupná skupina vnitřní diference**

Zde se zařazují odsouzení s nevyjasněným kolísavým postojem a přístupem k programu zacházení.

- **Do třetí prostupné skupiny vnitřní diference**

Do ní se zařazují odsouzení, jejichž přístup k výkonu trestu je charakterizován jako negativní a soustavně se dopouštějí kázeňských přestupků.

4.7 Výkon trestu mladistvých žen

Mladistvou se pro účely tohoto nařízení rozumí odsouzená, která ve výkonu trestu nedovršila osmnáctý rok věku nebo odsouzená starší osmnácti let, o které soud rozhodl, že vykoná zbytek trestu ve věznici pro mladistvé.⁴⁴ Ty jsou obvykle odděleny od ostatních odsouzených na jiné ložnici. Mají o něco lepší práva než ostatní, např. při přijímání návštěv (5 hodin během jednoho měsíce) nebo v přijímání balíčků (čtyřikrát ročně). Mladistvé se také stejně jako ostatní dělí do tří prostupných skupin vnitřní diference. Navíc se ale na základě charakteristiky osobnosti a spáchaného provinění odsouzená zařadí do některé ze čtyř základních skupin:⁴⁵

- **Skupina A**, zde se zařazují odsouzení se základní charakteristikou osobnosti v normálu, u nichž poruchy chování vyplývají z nevhodného sociálního prostředí, emocionální a sociální nevyzrálosti a případně špatného zacházení.
- **Skupina B**, do ní se zařazují odsouzení s naznačeným disharmonickým vývojem osobnosti.
- **Skupina C**, zde se zařazují odsouzení s poruchami chování včetně poruch chování způsobených užíváním návykových látek, které vyžadují specializovaný výkon trestu.

⁴⁴ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 9.

⁴⁵ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. § 83.

- **Skupina D**, do ní se zařazují odsouzené s mentální retardací.

4.8 Výkon trestu pracovníě nezařaditelných

Podle čl. 15 vnitřního řádu odsouzené, vykonávající trest na tomto specializovaném oddělení, se na ložnici umisťují zásadně podle zařazení do různých typů věznic a s přihlédnutím k jejich zdravotnímu stavu na základě doporučení lékaře. Takovými odsouzenými jsou:⁴⁶

- starší 65 let (pokud sama nepožádá o zařazení do práce),
- plně invalidní,
- odsouzené, jejichž zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.

Je přihlíženo k jejich věkovým a zdravotním zvláštnostem. Odsouzená s těžkým zdravotním postižením má právo na zajištění přiměřených podmínek, které umožňují důstojný výkon trestu. Není-li výslovně uvedeno jinak v zákonu, řádu výkonu trestu nebo ve vnitřním řádu, je výkon trestu realizován obdobně jako u ostatních odsouzených.

4.9 Výkon trestu odsouzených cizinek

V případě umístění odsouzených do věznice, které nejsou státními občany ČR, ani na jejím území nemají dlouhodobý pobyt, se ve věznici snaží postupovat tak, aby cizinky (tedy ty, které nemají českou státní příslušnost) stejné národnosti nebo hovořící stejným nebo podobným jazykem spolu mohly komunikovat, pokud to není v rozporu s účelem trestu. Cizinky se bezprostředně po přijetí do výkonu trestu poučí o právu obracet se na diplomatickou misi a konzulární úřad státu, jehož je státním občanem. Uprchlíci a osoby bez státního občanství se poučí o právu obracet se na diplomatickou

⁴⁶ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. § 69 odst. 1.

misi státu, pověřeného chránit jejich zájmy nebo na mezinárodní orgány a mezinárodní organizace, jejichž posláním je tyto zájmy chránit.⁴⁷ Při výkonu trestu cizinek se snaží podle možností dbát na kulturní a náboženské požadavky těchto odsouzených.

4.10 Výkon trestu odsouzených s duševními poruchami

Do takového oddělení se odsouzená dostane na doporučení psychologa nebo psychiatra. Mohou to být například odsouzené s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, s poruchou duševní a poruchou chování nebo s mentální retardací.⁴⁸

4.11 Krizové oddělení

Toto oddělení slouží odsouzeným, které se dočasně nacházejí v situaci osobní krize. Odsouzená se na krizové oddělení umísťuje na dobu nezbytně nutnou. Délka pobytu na krizovém oddělení je individuální, kde kritériem ukončení pobytu je odeznění krizového stavu. Odsouzené je na oddělení poskytována intenzivní odborná péče.⁴⁹ Vězeňkyně se na takové oddělení dostává na základě upozornění pracovníků vězeňské služby o samotném umístění na krizovém oddělení rozhoduje vedoucí oddělení výkonu trestu díky návrhu psychologa.

⁴⁷ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 16 odst. 3.

⁴⁸ Tamtéž. Čl. 17 odst. 1.

⁴⁹ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Čl. 13 odst. 1.

5. Specifika výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi

Specializované oddělení pro výkon trestu odnětí svobody matek nezletilých dětí bylo zprovozněno dne 1. 10. 2002. Jeho celková kapacita je 15 odsouzených matek s celkovým počtem 20 dětí. Jedná se o jediné oddělení otevřené ve vězeňství ČR, ve kterém je matce umožněno pečovat při výkonu trestu o své nezletilé dítě.

Na oddělení jsou přijímány odsouzené na základě vlastní žádosti a kladného rozhodnutí ředitelky věznice. Zájem odsouzených o možnost mít u sebe ve výkonu trestu odnětí svobody své dítě se zvyšuje, přesto se kapacitu specializovaného oddělení nedaří naplňovat. Hlavnímu cíli pobytu, celodenní péči matky o dítě, je podřízen program zacházení (viz níže).⁵⁰ Zatímco u odsouzených ve standardním výkonu trestu jsou především v programu zacházení pracovní aktivity nebo terapeutické programy, u odsouzených matek mají velký význam například poradenské aktivity odborných zaměstnanců, jimiž jsou speciální pedagog, vychovatel, vychovatel – terapeut a psycholog. Důležitou osobou je také zdravotní sestra.

5.1 Podmínky pro přijetí na specializované oddělení

Při nástupu na toto specializované oddělení je nutné, aby uchazečka splňovala několik základních podmínek. Těmi jsou:⁵¹

- žena nebyla před výkonem trestu odnětí svobody omezena v rodičovské odpovědnosti,
- trest odsouzené matce skončí zpravidla do dovršení 3 let věku dítěte,
- délka trestu matky je delší než 6 měsíců,

⁵⁰ Výroční zpráva věznice Světlá nad Sázavou z roku 2009.

⁵¹ *Vězeňská služba České republiky* [online]. 7.1.2010 [cit. 2011-01-14]. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>>.

- žena o dítě před výkonem trestu řádně pečovala a po propuštění z výkonu trestu bude mít možnost se o dítě starat,
- zdravotní a psychický stav musí umožňovat ženě o dítě pečovat,
- kladné stanovisko dětského psychologa s umístěním dítěte na speciální oddělení,
- prokazatelné finanční zajištění nákladů, které vzniknou při uspokojování potřeb dítěte v případě přijetí na oddělení,
- kladné stanovisko Orgánu sociálně právní ochrany dětí.

Důvodem pro zařazení matky s dítětem na toto speciální oddělení je plnění několika důležitých cílů, kterými jsou:⁵²

- zvládnutí péče o dítě a formování jeho osobnosti,
- zabránění odloučení matky od dítěte umístěním v jiném zařízení,
- stimulování postojů a dovedností, jež pomohou odsouzeným matkám navrátit se do společnosti,
- vytváření pevného vztahu vedoucího k rodičovské odpovědnosti,
- posilování a rozvíjení kladné citové vazby mezi matkou a dítětem.

⁵² *Vězeňská služba České republiky* [online]. 7.1.2010 [cit. 2011-01-14]. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>>.

5.2 *Nástup do výkonu trestu*

Jak říká 1. - 3. čl. přílohy č. 16 vnitřního řádu věznice Světlá nad Sázavou, tak při nástupu na speciální oddělení musí mít matka na svém účtu ve věznici složenou částku minimálně rovnou dvojnásobku životního minima dítěte do 6 let, dále také částku pro své potřeby (doporučuje se alespoň 3000 Kč). Matka musí při nástupu předložit zdravotní a očkovací průkaz dítěte, průkaz zdravotní pojišťovny svůj i dítěte, potvrzení o zdravotním stavu dítěte, jehož stáří je maximálně 3 dny, potvrzení o bezinfekčnosti a rodný list dítěte. Pokud je dítě svěřeno soudem do péče matky, tak je nutné předat i soudní rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče.

Po nástupu, což je většinou doba asi dvou týdnů, kdy jsou ženy převážně umístěny rovnou na speciální oddělení, se odsouzené seznamují se základními právy a povinnostmi podle zákona a vnitřním řádem věznice, což stvrdí svým podpisem. Odsouzené se také podrobí vyšetření odborných pracovníků, kteří zpracují komplexní zprávu a návrh programu zacházení.

Při přijímání jsou matky podrobeny lékařské prohlídce stejně jako dítě. To je za přítomnosti matky prohlédnuto pediatrem, kde matka podepíše zápis o prohlídce a souhlas s tím, že pokud bude umístěna například na lůžkové oddělení věznice, tak se o dítě bude starat pověřená osoba z řad vězeňského personálu. Odsouzené si u sebe mohou nechat všechny potřeby pro dítě jako je oblečení, hračky a nezbytné množství léků, které dítě užívá.

5.3 *Způsob výkonu trestu*

Odsouzená, která je umístěna na speciálním oddělení, pečuje celodenně o své dítě. Tato péče obsahuje péči o jeho zdraví, tělesný, citový, mravní a rozumový vývoj. V neposlední řadě mu zajišťuje příjem stravy, praní, žehlení, úklid a dodržování hygieny. S dítětem tráví volný čas, který je vyplněn hrami, vycházkami nebo nejrůznějšími výtvarnými, hudebními či sportovními činnostmi. Matka má po celou dobu výkonu trestu dítě u sebe na samostatné ložnici, která je vybavena postelí pro dítě, přebalovacím stolem, skříni na dětské prádlo, kosmetikou, ohrádkou, umyvadlem, lůžkem pro matku, skříňkou pro uložení věcí matky, stolem a židlemi.

Ačkoliv je věznice Světlá nad Sázavou určena odsouzeným do druhého a třetího typu věznice, tedy s dozorem a ostrahou, na tomto speciálním oddělení mohou se svým dítětem vykonávat trest i ženy, umístěné soudem do typu věznice s dohledem. Výjimku přisuzují tomu, že specializované oddělení pro výkon trestu matek s dětmi je ve Světlé nad Sázavou jediné v České republice. Maximální stáří dítěte, které může mít matka u sebe, jsou 3 roky. Tento věk je dán především tím, že do tohoto věku dítě příliš nezaznamenává prostředí, ve kterém vyrůstá. Existuje však výjimka a to tehdy, pokud jde o zachování sourozeneckých vztahů, kdy má žena ve výkonu trestu u sebe více než jedno dítě. V takovém případě je možné mít u sebe dítě do dovršení pěti let jeho věku.

Denní režim na oddělení začíná v 7.00 hodin a probíhá dle časového rozvrhu. Ranní hygiena, příprava snídaně, úklid, dopolední program, příprava stravy a společný oběd matek a dětí, spánek dětí, vycházky, odpolední program, pracovní povinnosti vyplývající z péče o dítě, večeře, večerní hygiena a noční klid.⁵³

Matka má na tomto oddělení určitá privilegia například v podobě stravování. Podílí se totiž na přípravě stravy pro děti v dietní kuchyni a to pod dohledem zaměstnanců referátu stravování a dietní sestry. Stravuje se pak společně se svými dětmi v jídelně speciálního oddělení.

Pokud ale matka nebude plnit své povinnosti a dopustí se kázeňského přestupku, který byl důvodem uložení kázeňského trestu, může ředitelka věznice rozhodnout o zrušení výkonu trestu na specializovaném oddělení. V takovém případě pak situaci řeší příslušný orgán sociálně-právní ochrany dítěte. Kázeňským trestem je myšleno:⁵⁴

- důtka,
- snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce a pokuta až do výše 1 000 Kč,
- propadnutí věci,

⁵³ *Vězeňská služba České republiky* [online]. 7.1.2010 [cit. 2011-01-14]. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>>.

⁵⁴ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. § 46 odst. 3.

- umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů,
- umístění do samovazby až na 20 dnů,
- odnětí výhod, vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

V případě, že se ale jedná o těhotnou ženu nebo matku, které po porodu neuběhlo 6 měsíců, může být jejím kázeňským trestem:⁵⁵

- důtka,
- propadnutí věci,
- odnětí výhod, vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

5.4 Programy zacházení

Jak uvádí příloha č. 16 vězeňského řádu věznice Světlá nad Sázavou, programy zacházení odsouzených matek s dětmi jsou podobné jako u ostatních odsouzených. Jediným rozdílem ale je, jak uvádí odst. 2 této přílohy, že základem programu zacházení je celodenní péče matky o dítě. Programy zacházení matek jsou:

- **pracovní aktivity**, do nichž bývají zpravidla zařazeny ty ženy, které mají v péči dítě starší 3 let, úklidovou a další obdobnou činnost, potřebnou k zajištění

⁵⁵ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. § 66.

každodenního provozu věznice, provádějí všechny odsouzené na specializovaném oddělení,

- **vzdělávací aktivity**, kterými jsou hlavně odborné a rekvalifikační kurzy a dále semináře odborného charakteru z oblasti pediatrie, komplexní péče o dítě, zdravého životního stylu aj.,
- **speciálně výchovné aktivity** zahrnují terapie zaměřené na mezilidské vztahy, vytváření společensky přijatelného chování, vnímání potřeb druhých atd.,
- **zájmové aktivity** vycházejí z matčiny celodenní péče o dítě, např. kroužek vaření, šití, údržby prádla, pletení, cvičení žen s dětmi atd.,
- **utváření vnějších vztahů**, kdy základem je výchovně-terapeutické působení pro vytváření a pěstování pozitivních vztahů v rodině,

5.5 Program výchovy a vzdělávání dětí

Vedle programu zacházení se stanoví rámcový program výchovy a vzdělávání dítěte, který respektuje individuální vývoj a zvláštní potřeby dětí. Cílem je všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte.

Obsahem takového programu je uspokojování veškerých potřeb dítěte:

- **biologických potřeb**, což znamená zajištění výživy, vytváření hygienických návyků, naplňování potřeby pocitu bezpečí a jistoty,
- **psychosociálních potřeb**, kterými jsou rozvoj psychomotoriky a sociálního chování, vnímání, emocí, řeči a myšlení.

O vývoji a chování dítěte odsouzené ženy se vedou pravidelné a systematické zápisy do Knihy záznamů o vývoji dítěte. Kontrolu a vyhodnocování těchto zápisů

provádí speciální pedagog ve spolupráci s pediatrem v pravidelných intervalech dle jednotlivých typů věznic (dohled – 1x měsíčně, dozor – 1x za 14 dní, ostraha – 1x za týden).⁵⁶

5.6 Zdravotní péče

Zdravotní péče odsouzeným matkám je poskytována v rámci ordinačních hodin, podobně jako u ostatních odsouzených.

Zdravotní péče o dítě je zajištěna smluvním pediatrem prostřednictvím lékaře. Možnost volby lékaře není tímto u dítěte omezena. Odsouzená bezodkladně hlásí onemocnění své nebo svého dítěte, poranění, výskyt vyrážky atd. Odsouzené dodržují hygienické a protiepidemické předpisy. Dále se řídí pokyny lékaře a používají pouze léky, které jim byly naordinovány ve stanovené době a množství. Vše dodržují i u svého dítěte. Léky rozdává osobně zdravotní sestra nebo určený zaměstnanec.⁵⁷

⁵⁶ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Příloha č. 16 čl. 9.

⁵⁷ Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou. Příloha č. 16 čl. 10 odst. 4-6.

6. Výzkumná část: kvantitativní výzkum metodou analýzy dokumentů

Jak již bylo zmíněno v úvodu bakalářské práce, téma matek s dětmi ve výkonu trestu patří k hodně diskutovaným tématům nejen u nás, ale po celém světě. Z tohoto důvodu je na toto téma prováděno mnoho výzkumů. Jedná se např. o výzkumy veřejného mínění, co si myslí většina lidí o dané problematice; o výzkumy probíhající konkrétně ve vězeňském prostředí formou rozhovorů či dotazníků se zaměstnanci nebo vězni jednotlivých institucí. Dále je možno provádět výzkum metodou analýzy dokumentů, které se týkají vězeňství.

Nejprve zde ale uvedu stručnou definici výzkumu, jeho etapy a dělení podle Gavory. „Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“⁵⁸

Etapy výzkumu:

1. Stanovení výzkumného problému
2. Informační příprava výzkumu
3. Příprava výzkumných metod
4. Sběr a zpracování údajů
5. Interpretace údajů

Výzkum může být kvantitativní nebo kvalitativní. Mezi kvantitativní řadíme pozorování, škálování, dotazník, interview, obsahovou analýzu textu nebo experiment.

⁵⁸ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6. s. 117.

Mezi kvalitativní patří pozorování, etnografické interview nebo výzkum životního příběhu či situace.

Svůj výzkum jsem se rozhodl provést metodou obsahové analýzy dokumentů. Jak vyplývá přímo z názvu této vědecké metody, jedná se o analýzu a hodnocení obsahu písemného textu. Můžeme ji uskutečňovat nekvantitativním nebo kvantitativním způsobem.⁵⁹ Před samotným výzkumem je potřeba shromáždit určitý počet dokumentů, které slouží jako srovnávací materiál.

Ke srovnání dokumentů kvantitativním způsobem jsem použil výroční zprávy⁶⁰ věznice Světlá na Sázavou z let 2007 - 2009.

Domnívám se, že je velmi podstatné na tento problém nahlédnout také kvalitativně, a proto jsem se rozhodl porovnat některé právní předpisy i nekvantitativním způsobem. K tomuto účelu jsem si vybral určité právní předpisy České republiky a některé evropské či světové dokumenty. Mezi české dokumenty jsem zařadil právní předpisy, týkající se tématu matek s dětmi ve výkonu trestu odnětí svobody, kterými jsou především: zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody. Ze světových a evropských dokumentů jsem si vybral Úmluvu OSN o právech dítěte, Evropskou úmluvu o lidských právech a Evropská vězeňská pravidla.

6.1 Výsledky srovnání výročních zpráv

Ve výroční zprávě věznice ve Světlé nad Sázavou z roku 2007 je uvedeno, že specializovaným oddělením pro výkon trestu odnětí svobody matek nezletilých dětí prošlo celkem 23 matek a 25 dětí. V souvislosti s péčí o dítě a zájmu uspokojování jeho potřeb bylo realizováno 12 poznávacích akcí mimo věznici. Mezi tyto akce patří např.: návštěvy divadla, ZOO, muzea, výlety do přírody... .

Během roku 2008 bylo na toto oddělení zařazeno 27 matek a 29 dětí a věznice uspořádala 13 poznávacích akcí. Dále je v této zprávě uvedeno, že pro neúčelnost pobytu byly z oddělení vyřazeny dvě matky, z důvodu věku dítěte jedna. Od počátku

⁵⁹ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6. s. 11.

⁶⁰ *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2010 [cit. 2011-02-21]. Výroční zprávy. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/uredni-deska-1326/>>.

fungování oddělení (vznik 1.10.2002) jím prošlo 69 matek, z nichž 59 již výkon trestu ukončilo. Nové trestné činnosti se dopustila pouze jedna odsouzená.

V roce 2009 prošlo oddělením 22 matek a 22 dětí a bylo uspořádáno 15 poznávacích akcí. Zpráva také uvádí, že i když se počet odsouzených, které mají možnost mít u sebe ve výkonu trestu odnětí svobody své dítě zvyšuje, přesto se kapacitu specializovaného oddělení nedaří naplňovat.

Tabulka č. 1 – Žádosti podané na specializované oddělení

	2007	2008	2009
celkem	37	26	46
umístěno	8	13	12
zamítnuto	5	1	5
zpětvzetí	1	6	6
rozpracováno	23	6	23

Z výročních zpráv vyplývá, že během roku projde oddělením zhruba 24 matek a 25 dětí. Pomalu dochází k navyšování poznávacích akcí mimo věznici. Srovnání podaných žádostí a jejich vyřízení uvádí tabulka č. 1. Ostatní srovnání nelze provést, jelikož jsou výroční zprávy neúplné.

6.2 Výsledky analýzy právních předpisů České republiky a některých evropských či světových dokumentů

Zde uvádím několik otázek a možnost jejich řešení v jednotlivých dokumentech a porovnávám, zda-li se shodují nebo rozcházejí.

- **Co je v zájmu dítěte?**

Jak říká článek 3 odstavec 1 Úmluvy OSN o právech dítěte: „Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo

zákonodárnými orgány.“ Je tedy v zájmu dítěte, aby bylo spolu s matkou umístěno do vězení a tam trávilo první roky svého života, jenž jsou tak důležité pro formování jeho psychiky? Je ale nutné si uvědomit, že odloučení dítěte od matky v tomto období by mohlo mít neblahé následky na jeho psychiku, než jeho samotný pobyt ve vězení. Jak už jsem uvedl, prvořadým hlediskem musí být blaho dítěte. Nejlepším zájmem pro novorozence nebo malé dítě je zůstat v péči matky. Nucené odloučení při porodu nebo v prvních měsících je škodlivé pro zdravý vývoj dítěte a poškozuje jak matku, tak dítě. Mezinárodně uznávaná odbornice na péči o dítě Sheila Kitzinger nazývá vynucené oddělení matky od dítěte "emocionálním zmrzačením".⁶¹

- **Oddělit dítě od matky či neoddělit?**

V článku 9 odstavec 1 Úmluvy OSN o právech dítěte je dále uvedeno: „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.“

S tím se shodují i dva zásadní české legislativní dokumenty.

1. § 67 odstavec 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, ve kterém je uvedeno: „V případech hodných zvláštního zřetele, jestliže takový postup umožňují podmínky ve věznici a osobnostní předpoklady odsouzené ženy, může být odsouzené ženě na její žádost povoleno, aby ve výkonu trestu měla u sebe a starala se o své dítě zpravidla do 3 let jeho věku, pokud takové dítě nebylo soudem svěřeno do výchovy jiné osoby. Před rozhodnutím si ředitel věznice vyžádá posouzení lékaře a klinického psychologa a orgánu sociálně právní ochrany dětí, zda je takový postup ve prospěch dítěte.“

2. § 91 odstavec 1 českého Řádu výkonu trestu odnětí svobody, který uvádí že: „Při rozhodování o povolení mít u sebe a starat se o své nezletilé dítě přihlíží ředitel

⁶¹ *Parliamentary Assembly* [online]. 2000 [cit. 2011-03-07]. Mothers and babies in prison. Dostupné z WWW: <<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc00/EDOC8762.htm>>.

věznic k tomu, zda matka o toto dítě nebo jiné své děti předtím, než byla odsouzena, řádně pečovala, zda má dostatek vlastních prostředků, aby o dítě mohla řádně pečovat a k tomu, zda má možnost se o dítě starat po propuštění z výkonu trestu.“

Z toho vyplývá, že pokud se matka na svobodě řádně starala o své dítě, je jí umožněno nastoupit výkon trestu s dítětem. Je-li schopna se o něj postarat i nadále, není důvod, aby jí bylo odebráno.

- **Otázka porodů ve věznicích**

Jak uvádí článek 2 pravidlo č. 28 odst. 1 Evropských vězeňských pravidel: „Kdykoliv je to prakticky proveditelné, podniknou se opatření, aby se porody uskutečnily v nemocnici mimo ústav. Pokud neexistují dohody v tom směru, vězeňské ústavy musí mít k dispozici potřebný personál a speciální prostory umožňující porod, poporodní péči o matky a postnatální péči o dítě. Narodí-li se dítě ve vězení, tato okolnost se nevyznačí v rodném listě.“ Je ale velmi složité určit, jaká doba je nutná, aby zůstalo dítě u matky. Každá země na tuto problematiku nahlíží jinými způsoby. Pokud ale zákony dané země umožňují, aby dítě zůstalo v péči matky déle než jen několik týdnů po porodu, musí daný ústav učinit nutná opatření. To upravuje článek 2 pravidlo č. 28 odst. 1 Evropských vězeňských pravidel: „V případě, že kojenci mohou zůstat v ústavu u svých matek, je nutné učinit zvláštní opatření, umožňující zřízení jeslí s kvalifikovaným personálem, kam jsou děti umísťovány během té doby, po kterou nejsou v péči svých matek.“

- **Do kdy je vhodné, aby bylo dítě s matkou ve vězení?**

V České republice může mít matka u sebe dítě do věku 3 let. Věkovou hranici, do které může být dítě umístěno s matkou ve výkonu trestu, si každý stát upravuje v zákonech samostatně. Například v Německu může dítě s matkou v takovém zařízení zůstat maximálně do věku 6 let.⁶² V Polsku je pak věková hranice shodná s Českou

⁶² *Justizvollzugsanstalt für Frauen in Vechta* [online]. 2008 [cit. 2011-02-07]. Das Mutter-Kind-Haus der JVA für Frauen in Vechta. Dostupné z WWW: <http://www.frauenvollzugvechta.niedersachsen.de/live/live.php?navigation_id=24017&article_id=89798&_psmand=179>.

republikou, tedy do 3 let věku dítěte. Může dojít i k výjimečné situaci, v takovém případě je možné tuto hranici posunout u nás na 5 let, v Polsku na 4 roky.⁶³ Je nutné podotknout, že v Německu existují poněkud odlišné typy ústavů (věznic), především pokud se jedná o umístění dětí starších 3 let.

- **Kolik prostoru je v dokumentech této problematice věnováno?**

Ať už jde o kterýkoliv český, evropský či světový právní dokument, který jsem k analýze použil, problematice matek s dětmi ve vězení je vždy věnována pouze malá část. Jde vždy jen o jeden či dva paragrafy nebo odstavce, což je velice málo. V Evropských vězeňských pravidlech je této problematice věnován pouze jeden odstavec, konkrétně č. 28. V našem českém zákonu o výkonu trestu odnětí svobody je k tomu zase jen jediný paragraf č. 67. Jelikož se jedná o dosti podstatné téma, mělo by mu být, dle mého názoru, věnováno více pozornosti.

⁶³ *Služba Więzienna* [online]. 2008 [cit. 2011-02-07]. Služba Więzienna. Dostupné z WWW: <<http://www.sw.gov.pl/>>.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se snažil nahlédnout na problematiku výkonu trestu odnětí svobody matek s dětmi. Většinou jsem se snažil oprostít od svých vlastních postojů k tomuto tématu, aby si případný čtenář mohl udělat vlastní a ničím neovlivněný názor. K pochopení je však také důležité poznat historický vývoj, strukturu vězeňství jako takového a ne se zabývat jen tímto konkrétním problémem. Proto jsem se toto všechno snažil zahrnout a popsat ve své práci.

Jak už jsem mnohokrát zmínil, jde o velmi kontroverzní téma. Nejčastější otázky k tomuto tématu bývají: Je dobré zavírat děti do takového prostředí jako je vězení? Nejsou tím porušována jeho práva? Nemůže toto prostředí působit negativně na psychiku dítěte? Na tyto otázky bohužel neexistuje jednoznačná odpověď. Snad právě proto, že jednotný argument neexistuje, zůstává toto téma sporné. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby si každý z nás vytvořil vlastní úsudek podle svého nejlepšího svědomí, protože nikdy nevíme, kdy se s touto problematikou můžeme setkat v osobním životě.

V poslední kapitole jsem se také snažil přiblížit situaci, jak na tento problém nahlíží i ostatní státy. Je velmi zajímavé pozorovat, že každý stát se snaží tuto problematiku řešit poněkud odlišnými způsoby. Jak jsem zjistil ve výzkumné části mé bakalářské práce, úprava právních předpisů problematiky matek s dětmi ve vězení je dosti stručná. Nemluvím teď jenom o českých, ale i o evropských či světových právních dokumentech.

Navíc se domnívám, že v případech, kdy to není nezbytně nutné, by neměly být děti do vězení umísťovány vůbec. Konkrétně v situaci, kdy je matka trestána za lehký trestný čin. V takovém případě by snad bylo lepší tento čin ohodnotit podmíněným trestem a tím přihlédnout k faktu, že dítěti špatné prostředí, jakým vězení bezesporu je, rozhodně neprospěje. Odsunutím nebo zmírněním trestu by se tak dítě vyhnulo pobytu ve vězení. Pokud by svou trestnou činnost matka později zopakovala, měla by být potrestána přísněji.

Použitá literatura

BAJCURA, L. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha : GRADA Publishing, 1999. 160 s. ISBN 80-7169-555-6.

BECCARIA, C. *O zločinech a trestech*. Praha: Bursík & Kohout, 1893, 125 s.

ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. Praha : DAUPHIN, 2000. 424 s. ISBN 80-86019-96-9.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 272 s. ISBN 80-210-3025-9.

MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Vyd. 1. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. 203 s. ISBN 80-7368-002-5.

MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. 142 s. ISBN 80-7042-256-4.

MEZNÍK, J. a kol. *Základy penologie*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 1995. 75 s. ISBN 80-210-1248-X.

NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné - I. obecná část*. Praha : CODEX, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-24-8.

SOCHŮREK, J. *Úvod do penologie*. Vyd. 1. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2007. 80 s. ISBN 978-80-7372-287-6.

VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a Československu*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 66 s. ISBN 80-210-4056-4.

Zákony a ostatní dokumenty

Evropská úmluva o lidských právech.

Evropská vězeňská pravidla.

Listina základních práv a svobod - Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.

Úmluva OSN o právech dítěte.

Ústava České republiky - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

Vězeňská služba České republiky, měsíční statistické hlášení, leden 2011.

Vnitřní řád věznice Světlá nad Sázavou (včetně příloh).

Výbor ministrů Rady Evropy, Evropská vězeňská pravidla, 1973.

Vybrané otázky problematiky žen a mladistvých ve věznicích – Závěry Českého helsinského výboru, Praha. 2003.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., Řád výkonu trestu odnětí svobody.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

Zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu Lidově demokratické republiky.

Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční strážní České republiky.

Zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

Internetové zdroje

Justizvollzugsanstalt für Frauen in Vechta [online]. 2008 [cit. 2011-02-07]. Das Mutter-Kind-Haus der JVA für Frauen in Vechta. Dostupné z WWW: <http://www.frauenvollzugvechta.niedersachsen.de/live/live.php?navigation_id=24017&article_id=89798&psmand=179>.

KÝR, Aleš. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 16.2.2010 [cit. 2010-11-12]. Historie vězeňství. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

Novinky.cz [online]. 2010 [cit. 2011-02-07]. Vězeňská služba České republiky. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/vezenska-sluzba-ceske-republiky>>.

Parliamentary Assembly [online]. 2000 [cit. 2011-03-07]. Mothers and babies in prison. Dostupné z WWW: <<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc00/EDOC8762.htm>>.

Vězeňská služba České republiky [online]. 7.1.2010 [cit. 2011-01-14]. Výkon trestu odsouzených matek s dětmi. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>>.

Vězeňská služba České republiky [online]. 28.10.2009 [cit. 2010-11-22]. Stručná charakteristika věznic. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/zakladni-informace-154/strucna-charakteristika-veznice-275>>.

Vězeňská služba České republiky [online]. 2010 [cit. 2011-02-21]. Výroční zpráva. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/uredni-deska-1326/>>.

Wikipedie [online]. 18. 8. 2010 [cit. 2010-11-21]. Seznam věznic v Česku. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_v%C4%9Bznic_v_%C4%8Cesku>.

Příloha č. 1 – Materiální zabezpečení odd. matek s dětmi

Na specializovaném oddělení výkonu trestu odd. matek s nezletilými dětmi je nyní vybaveno celkově 15 pokojů, kancelář vychovatele, 2x čajová kuchyň, 2x herna, 2x sociální zařízení, 2x prádelna se sušárnou, sklad kočárků. K SpO náleží vymezené prostory venku.

Každá místnost je vybavena:	1) koberec
	2) postel pro matku
	3) postel pro dítě
	4) přebalovací pult, matrace
	5) stolek se židlemi
	6) matrace do postele pro matku
	7) matrace do postele pro dítě
	8) poličky s květinami
	9) různé hračky pro dítě
	10) záclona
	11) závěsy
	12) vestavěné skříně
	13) stolní lampička
	14) dětská postýlka, matrace

Vybavení kuchyní :	1) 2x kuchyňská linka
	2) 1x dvouvaříč
	3) 1x mixér s odšťavňovačem
	4) sada základního kuchyňského nádobí
	5) 2x lednice 145 – 175 l
	6) 2x lednice 80 l
	7) 1x kuchyňský sporák, elektrický
	8) 2x mikrovlnná trouba
	9) 2x varná konvice
	10) 2x sada jídelního nádobí
	11) jídelní stůl, židle

- Nádobí :**
- 1) 2x sada kuchyňských lžic a naběraček
 - 2) 6x dřevěná vařečka
 - 3) 4x dřevěná kvedlačka
 - 4) 1x stěrka
 - 5) 1x palička na maso
 - 6) 1x struhadlo
 - 7) 1x váleček
 - 8) 2x cedník
 - 9) 2x trychtýř
 - 10) 2x štětka na lahve
 - 11) 4x polévková lžíce
 - 12) 4x dezertní lžička
 - 13) 2x odměrka
 - 14) 4x prkénko (zelenina, ovoce, maso)
 - 15) 4x hrneček
 - 16) 4x mistička
 - 17) 1x sada misek
 - 18) 1x sada hlubokých talířů
 - 19) 1x sada mělkých talířů
 - 20) 4x nůž
 - 21) 1x vál
 - 22) 1x košík na příbory
 - 23) 2x chňapka

- Herna:**
- 1) stolek
 - 2) židle – čalouněné
 - 3) dětská ohrádka
 - 4) radiomagnetofon
 - 5) hračky
 - 6) poličky s květinami
 - 7) koberec
 - 8) dětská váha

Místnost vychovatele : kancelářský nábytek

Sociální zařízení :

- 1) sprchy
- 2) WC pro ženy
- 3) WC pro děti
- 4) vana
- 5) dětská vanička
- 6) koš na prádlo
- 7) automatická pračka
- 8) sušák na prádlo

Sklad kočárků :

- 1) 6x kočárek - čtyřkombinace
- 2) 6x kočárek - golfové hole

Venkovní prostor zahrnuje:

- 1) pískoviště pro děti
- 2) prolézačky pro děti

Pro děti zajištěn :

- 1) 4x nočník
- 2) 5x dudlík
- 3) suché pleny
- 4) rehabilitační míč
- 5) 3x fusak
- 6) 8x kojenecká lahev 250
- 7) 6x prostěradlo do dětské postýlky

Prostřednictvím ostatních věznic je zajištěna výroba dřevěných a textilních hraček pro děti.

Zdroj: Příloha č. 11 vnitřního řádu věznice Světlá nad Sázavou